

About this document

This document is a transcription of Nicolaes Petter's "Klare Onderrichtinge der Voortreffelijcke Worstel-Konst", which was published in 1674 in Amsterdam by Johannes Janssonius van Waesberge. In addition to the text transcribed in this document, this book contains 71 excellent plates made by Romeyn de Hooge. This transcription is based on the scans put online on the [University of Amsterdam website](#) of the copy of Nicolaes Petter's book in their library. High-resolution scans of all 71 plates can also be found there.

In the present transcription of the text, the long s has been replaced by the modern s. Furthermore, one printing error has been corrected. In the introduction to Deel 7, "gemaekt" has been replaced with "gemaect".

Please note the following:

Copyright 2010 by Reinier van Noort. Subject to Fair Use. Users may, without further permission, display, save, and print this work for personal, non commercial use, provided that the copyright notice is not severed from the work. Libraries may store this material and non-commercially redistribute it to their patrons in electronic or printed form for personal, non-commercial use, provided that the copyright notice is not severed from the work.

School voor Historische Schermkunsten - www.bruchius.com

Klare Onderrichtinge

der Voortreffelijcke

WORSTEL-KONST,

Verhandelende hoemen in alle voorvallen van Twist in Handtgemeenschap, sich kan hoeden:
en alle Aengrepen, Borst-stooten, Vuyst-slagen &c. versetten.

*Seer nut en voordeeligh tegens alle slaensiecke Twisters, ofte die met een Mes yemandt dreygen of
trachten te beledigen.*

Uytgevonden door den wijtberoemden en vermaerden

W O R S T E L A E R

NICOLAES PETTER,

En met 71 naeuwkeurige Verbeeldingen der selver, in 't koper gebracht door den konstrijcken

ROMEYN DE HOOGE.

T'AMSTERDAM, by JOHANNES JANSSONIUS van WAESBERGE,

Boeckverkooper, op 't Water. ANNO 1674.

Met Privilegie.

PRIVILEGIE.

De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, Doen te weten: Alsoo ons vertoont is by Joannes Janssonius van Waesberge, Boeckverkooper, woonende tot Amsterdam, dat hy Suppliant, met groote kosten, gedrukt hadde twee boecken, zijnde het eene geintituleert Korte ende Bondige Instructie van de Regulare en Irregulare Fortificatien. Nevens een nieuwe Manier der selver, beschreven door de M^{rs}. Gerard Melder, ende Pieter Becker: ende het andere Klare Onderrichtinge der voortreffelijcke Worstel-konst, door Nicolaes Petter, waer van de gedruckte Tijtels ons zijn geexhibeert, en naerdemael den Suppliant groote kosten hadde gesupporteert tot het voltrecken van de voorsz. respectie Boecken, en beducht was dat deselve door eenigh nydigh of baetsoeckent mensche hem mochten werden nagedrukt, waer door den Suppliant van sijne exceßive onkosten soude werden gesrustreert, soo keerde hy hem selven aen Ons, ootmoedelijck versoekende, dat het Onse goedertierene geliefte mochte wesen hem Suppliant te verleenen Octroy, voor den tijdt van vijftien achter-een-volgende Iaren, omme de voorsz. respectie Boecken alleen te mogen Drucken, ende dat in soodanige Talen als de Suppliant bevinden soude hem oirbaerlijck te zijn. Soo is't, dat wy de sake en 't Versoeck voorsz. overgemerckt hebbende, ende genegen wesende ter bede van den Suppliant, uyt onse rechte wetenschap, souveraine macht en autoriteyt, den selven Suppliant geconsenteert, geaccordeert ende geoctroyeert hebben, consenteren, accorderen en octroyeren midts desen, dat hy, geduerende den tijdt van vijftien eerst achter-een-volgende Iaren, de voorsz. Boecken, in soodanige Talen als hem goetduncken sal, binnen den voorsz. onsen Lande, alleen sal mogen Drucken, uytgeven en verkoopen; verbiedende daerom allen ende eenen yegelijcken deselve Boecken na te drucken, ofte elders naergedrukt binnen den selven Onse Landen te brengen, uyt te geven ofte te verkoopen, op verbeurte van alle de naergedruckte, ingebrachte, ofte verkochte Exemplaren, ende een boete van drie hondert guldens daer en boven te verbeuren, te appliceren een derde part voor den Officier die de Calange doen sal, een derde part voor den Armen der Plaetse daer het Casus sal voorvallen, ende het resterende derde part voor den Suppliant. Alles in dien verstande, dat wy den Suppliant met desen Onsen Octroye willende gratificeren, tot verhoedinge van sijne schade, door het nadrukken van de voorsz. Boecken, daer door in eenigen deelen verstaen, den inhoude van dien te autoriseren ofte te avoueren. Ende veel min deselve onder Onse protectie ende bescherminge, eenigh meerder credit, aensien ofte reputatie te geven, nemaer den Suppliant, in cas daer in yets onbehoorlijcks soude mogen influeren, alle het selve tot sijnen laste sal gehouden wesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselijck begeerende, dat by aldien hy desen Onsen Octroye voor deselve Boecken sal willen stellen, daer van geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sal mogen maken, nemaer gehouden sal wesen het selve Octroy in 't geheel, ende sonder eenige omiße daer voor te drucken, op pæne van het effect van dien te verliesen. Ende ten eynde den Suppliant desen Onsen Consente ende Octroye moge genieten als na behooren, lasten Wy allen en eenen yegelijcken die 't aengaen mach, dat sy den Suppliant van den inhoude van desen doen laten en gedoogen, rustelijck, vredelijck ende volkomentlijck genieten en gebruycken, cesserende alle belet en weder seggen ter contrarie. Gedaen in den Hage, onder onsen Grooten Zegel hier aen doen hangen, den 12. Februarii in 't Iaer onses Heeren ende Salighmakers duysent ses hondert vier en seventigh.

vt.

A. WASSENAER

1674.

Ter Ordonnantie van de Staten.

HERBERT van BEAUMONT.

1674.

VOOR – REDEN.

WAer d'overdenckingen van de Verstandighste selfs, ontrent de Gedenkschriften, soo van de voorledene eeuwen, als van dese tegenwoordige, wierden heen gevoert, van daer keerden sy noit weder, als onder de diepste verwonderingen. d'Ervarenheit heeft vele konsten aen de werelt verschaft; en deselve neerstighlijck geoeffent, heeft soo vele Wetenschappen gebaert, voornamelijk wanneer een scherpsinnigh brein daer nevens gekomen is. D'oeffening moet de konst voltoien; want het is niet genoech eenige saek door een snedigh vernuft te hebben begrepen, maer die sich geoeffent heeft, kan alleen daer Meester in zijn. Daer by moet d'onderwysing dan komen, om de konst onder de menschen gemeen te maken, of anders sou die weder moeten sterven, met den genen die haer gevonden had. Tot de konsten dan werden de tijdt, neerstigheid, oeffening, onderwysing, met een schrandere vernuft vereist, om daer aen haer eigentlijk wesen, en de noodige optoisels te geven; dus kan het altijt werckend verstant, door oeffeningen en neerstigheden geduurigh gevoed, aen de menschen veel verwondering en vernoeging nuttiglijk toebrengen. Apelles sal alleen de verw en 't pinceel tot hulp genomen hebbende, door sijn geoeffent vernuft de Natuur so heerlijk nabootsen, dat de Natuur selfs, in 't voortbrengen van het felfde wesen, de gedaente van dat voortgebrachte van Apelles ontleent schijnt te hebben. Aen een ander konstenaer sal alleen de beitel kunnen dienen, door sijn geoeffende geest bestiert, om aen de steen dat wesen der Natuur uitwendig te geven, dat de Natuur selfs sich niet sou hebben te schamen, indien het van haer was geteelt; ja dikwils sal de volmaektheit der gedaenten in de Steenen bysonderlijk uitmunten. Het is wel waer, dat de Natuur als Leer-meestersse dagelijks door allerhande voorvallen onderwijst, maer dan komt ook de Konst eerst de volmaekste hoedanigheden daer in vertoonen; ja aen haer moet veeltijts soo veel voorrecht worden toegeschreven, dat of schoon de Natuur altijt na het volmaekste tracht, d'oprechte volmaektheit eerst in het onderwerp van de Konst wort gevonden. Ik ben niet gesint de Natuur te beschamen, met haer d'uitwerking der volmaekste gedaentens t'ontrecken, daer wy ons gestaeg over alle hare werckingen ten hoogsten blyven verwonderen; maer eigentlijk den aert van de Konst voor te dragen, en hare achting daer door te bevorderen. Hier toe moet sy van yder naeuwkeurigh ondersocht, den yver aengeport, en de verwondering voldaan worden. De krachten door de Natuur aen 't menschelijck geslacht toegevoeght, zijn in alle niet even gelijk, en schoon die in even-gelijkheid wierden bevonden, soo souden sy nochtans soodanigh tegen malkander niet ingespannen kunnen worden, of de geswintheit sal echter een van beiden meester laten blyven, te meer als die geswintheit op kennis gegrondvest mach zijn. Vele hebben hare bekommering laten gaen, om sich op het sekerste tegen alle beledigende voorvallen te beschermen, insonderheit, de twist-siecke uitgebannen zijnde, indien door moedwillige booswichten haer die mochten overkomen. Op dit insicht heeft onse Worstelaer sijnen geest staegh gescherpt, om bequame streken en handtgrepen uit te vinden, waer door men sich tegen moedwilligh bespringen van stooten, vuist-slagen, of anders van een mes kan verdedigen, en alle quaedt behendigh af keeren. Hier in heeft hy sich selven geduurigh geoeffent: en op dat de werelt daer van nuttiglijk sou kunnen gedient worden, soo heeft hy eindelijck besloten dit Worstel-boek in het licht te geven: maer de nydige Doot heeft ons hem ontydigh komen ontrucken, eer dat hy sijn besluit kon voltrecken. Doch dewijl hy dese Platen in sijn leven al had laten maken, en de selve in dese bequame ordre geschickt, met een korte beschryving om den leer-gierigen Worstelaer t'onderrichten, soo hebben wy dese voortreffelijcke nutte Wetenschap niet langer verborgen willen houden, insonderheit door ontallijcke Liefhebbers krachtig daer toe aengeport, maer de selve tot bevordering van d'algemeene nuttigheit, het tegengaen en beletten van alle moedwillige veght-siecke boos-doenders, aen de werelt willen mede deelen. Ontfangt dan met goetwillige danckbaerheit, dese so wel nieuwe, als uitstekende en seer dienstige Konst, waer in geene menschen behoorden onwetende te willen blyven. Begeeft u tot dese handtgrepen vlytigh te leeren en te oeffenen, ghy sult uwe moeiten nimmer kunnen beklagen, maer daer van soodanige goede vruchten genieten, dat ghy alle twist- en veght-sieke moeite-makers

lichtelijck sult kunnen afkeeren en bedwingen, soo dat alle onwetende over uwe redelijcke bescherming sich ten hoogsten sullen hebben te verwonderen, en ghy allesins onbeledight en gerust onder de menschen sult kunnen verkeeren.

Aen de
L I E F H E B B E R S
Van de
W O R S T E L – K O N S T .

WAerde Gunstelingen, dese Konst wort u E. soodanigh opgedragen, dat al het gene, wat ghy daer ontrent mooght vereisschen, genoeghsaem bekend kan wesen. Ghy hebt hier een seer bequame schicking van alle de Deelen; en wat bewercking ontrent yder in 't bysonder noodigh is, wort door de naeuwkeurige vervolging der Platen aengewesen; en op dat niemant in de afgebeelde Worstelaers mocht komen te verwerren, soo zijn die door A en B, B en C, C en D, en soo voorts, alle onderscheiden en geteekent: En terwijl de verandering aengenaem is, en vermaeck aenbrengh, soo is somtijts A, en dan wederom B overwinnaer. D'onderscheide Kleedingen, waer mede onse Worstelaers in dese Platen zijn afgemaelt, wijst oock genoeghsaem der selver onderscheidt aen; soo dat yder Deel sijn bysonder gewaet heeft, waer door de naeuwkeurige Liefhebbers hier niet lichtelijck sullen kunnen dwalen. Indien sommige belust mochten wesen, om dese Worstelingen in 't werck gestelt te sien, of in dese Lessen met'er daedt klaerder onderwesen te worden, die kunnen daer toe geraken door den Leerling van Nicolaes Petter zal. Robbert Cors, die alle dese Grepen menighmael met den Autheur selfs ge-exerceert heeft, gelijk hy gewilligh is om voor redelijck loon deselve Lessen by de Liefhebbers te exerceren. Hy is hier te vinden ten huise van de Weduwe van Nicolaes Petter voornoemt, op de Prince-gracht, in Gustavus-burgh, niet wijd van het Scherm-School; waer alle, die dese heerlijcke nutte Konst beminnen, haer volkomen vernoegen sullen krygen, en sich dierhalven kunnen bedancken. Gebruickt dan dese Konst tot u voordeel, en laet de geheughnis des genen die u deselve gegeven heeft, altijt onder u E. danckelijck in goede achtung en waerde gehouden worden; soo sal men hier na noch andere geesten kunnen ontmoeten, die door haer vernuft deselve Konst met meer nieuwe Grepen sullen verrijcken. Vaer wel.

Klare Onderrichtinge

der voortreffelijcke

W O R S T E L – K O N S T .

TERwijl gewoonlijk, en voornamentlijk ontrent de Hollanders, gebruyckelijck is, waer eenige twist of tweedracht tusschen eenige Persoonen geresen mach zijn, die soo hoogh komt te klimmen dat de Handtgemeenschap daer op volght, dat sy malkander op de Borst stooten, als de wegh zijnde, waer door men tot de heviger Vuystslagen gaet: soo hebben wy van de Borst-stooten hier het beginsel willen nemen, als zijnde den eygentlijcken aenvangh om de twist door hantgemeenschap wacker te maken: en voorts sullen wy alle grepen met order vervolgen.

H E T E E R S T E D E E L .

N°. 1. *Van de Borst-stooten.*

WANneer A wilt B op de Borst stooten, soo kan B, een weynigh op zijde wijckende, A doen missen, daer A door het stooten dan voor over hellende, aen B gelegentheyt verschaft om A achter by de Neck te grijpen, waer mede B dan alsoo A neerwaerts duwende, A voor over moet vallen.

2. Borst-stoot op een andere wijze.

A geeft aen B een Borst-stoot, B soo haest dese stoot ontfangt, slingert sijn rechter of slincker been, na de stoot komt, om het rechter of slincker been van A, en druckt met sijn slincker handt de rechter arm van A nederwaerts, met de rechter hant grijpt B A achter by de Billen op de Broeck, en dit soo doende moet A nootsakelijck vallen over het been van B dat voor uyt staet.

3. Op een ander wijze.

A geeft B de Borst-stoot, B dit siende, vat den rechter arm van A met sijn slincker hant van onderen onder de Oxel, en vat met sijn rechter handt de slincker Pols van A, slaende met eenen geswindelijck sijn slincker been om het rechter been van A, en dwingt hem alsoo achter over te vallen.

4. Op een andere wijze.

A geeft aen B de Borst-stoot, B vat A met een bysondere kracht op de Pols, dien hy soodanigh tracht den arm te verdraeyen.

5.

Om dat A dit voorgaende mocht versetten, soo kruypt hy onder den arm van B door, soeckende alsoo los te geraken.

6.

In het voorgaende onder door kruypen van de arm van B, soo vat B terstont met beyde sijne handen, die hant van A, welckers Pols hy van te voren met sijn slincker hant had gegrepen, en brengtse of dwingtse achter op den rugh van A, waer door dat B gelegentheyt krijght om de hant van A bequaemlijck te breken.

7. *Een verset voor A.*

A treet te rugh en slaet sijn rechter been om het rechter been van B, wanneer hy sich achter over begevende, sy beyde moeten vallen, en A soo komt los te raken.

8.

Dus liggen sy gevallen, door het omslingeren van het been van A, om het been van B.

9.

Die de eerste dan op is, heeft dit voordeel, dat hy de slincker handt kan slaen achter in de kraegh van d'ander, en de rechter hant achter by de Broeck, dwingende hem, die soo gevat is, voor te loopen.

10.

Als B sulcks doet, gelijk hier in de vorige Plaet wort aengewesen, soo heeft A hier dit verset. Hy slaet sijn rechter hant achter om, en grijpt op de rechter Pols van de hant van B, sich met eenen onder sijn arm heen draeiende.

11.

Hier onder den arm van B doorgedraeyt zijnde, treckt A den arm van B nederwaerts, en set sijn slincker voet achter op de knie kneep van B, hem stootende met sijn kop achter over, dat hy op de rugh neer valt, gelijk als in de volgende Plaet wort aengewesen.

12.

Aldus dan neder gesmeten zijnde, en A liggende op het lijf van B, grijpt hem met de slincker hant in de krop, en houd sijn rechter arm gesloten op de borst. Met de rechter hant houd A de slincker hant van B tegen de aerde aen, strengelt sijn beenen om sijne beenen, waer door dat B belet wort te konnen op staen, en A alsoo liggende kan aen B, sonder eenigh beletsel, met de zijde van sijn hoofd, op het aengesicht van B, soo veel stooten als hy begeert.

HET TWEEDE DEEL.

N°. 1. *Van de Borst-stooten.*

EVEN als in 't beginsel van het eerste Deel A aen B met een vuist de Borst-stoot geeft, soo geeft B hier in het tweede Deel de Borst-stoot aen C met beyde de handen, en set met eenen sijn slincker voet voor op de rechter voet van C, en dan grijpt C aenstonds B onder aen de armen of mouwen by de oxelen.

2.

C aldus B aengegrepen hebbende, set sijn slincker voet midden op 't lijf van B.

3.

C dese slincker voet aldus geset hebbende, werpt sich selven achter over, waer door dat B, alreede onder aen de mouwen vast gehouden, en op wiens midden-lijf de voet van C was geset, genootdruckt wort over C heen te vallen.

4.

Maer indien aen B dese greep van C bekent is, voelende dat C wil vallen, soo slaet B sijn vast gehouden armen van C buyten over los, en grijpt de voet van C, die tegen het midden lijf van B was aengeset, en houd dan sijn rechter handt by de toonen, en sijn slincker hant by de hiel van C, en wringt alsoo die voet van C om, even of die aen stucken wilde wringen, dat bysondere groote pijn en onmacht aen C kan veroorsaken.

5.

Maer tegen dit voorgaende kunnen wy klaerlijck hier het Verset sien voor C, wanneer B in dier voegen als hier voren gesien is, het been van C omwringt. C om dit omwringen te versetten, slaet met sijn rechter been op den slincker arm van B, met sulcken kracht, dat B slincker handt los raeckt; maer B op C invallende, redt sich wederom hier mede, dat hy C by de krop vat, en dwingt dat slincker been van C, waer van hy de voet te voren soo had gewrongen, met de slincker handt de rechter arm van C vattende, binnewaert over, soo dat C buyten alle macht light.

6.

C kan evenwel weder dusdanigh sijn Verset nemen, stootende met sijn rechter been, den slincker voet van B wegh; en hy draeyt sijn rechter hant uyt tegen den duym van B, soo dat B genootdruckt wort te vallen. B vallende, grijpt C B achter by 't hayr, en slingert B alsoo om, tegen de gront aen.

HET DERDE DEEL,

Handelende van de Middelgreep.

Na de Borst-stooten volgt de Middelgreep, die op soodanigen wijze hier wort verthoont.

1.

C grijpt D met beyde de handen om de middel. D, nu van C dus aengegrepen, slaet sijn slincker hant achter aen den arm van C, en sijn rechter handt met den duym onder de neus voor 't aengesicht van C settende, druckt D het hoofd van C achter over, en slaet sijn rechter been om het slincker been van C.

2.

Het voorgaende kan C dusdanigh versetten, slaende sijn slincker handt binnen door den arm van D, en draeyende die op soodanigen wijze los, kan hy sijn aengesicht wederom bevryen, terwijl dat D de rechter arm van C blijft vast houden.

3.

Als nu D den arm van C dus vast houd, soo wringt D sijn rechter hant los, en swenckt sich om recht achter den rechter arm van C, den selven dwingende op die wijze voor uyt te gaen, met sijn elleboogh op het weecke van de rugh van C gedrukt te houden, om alsoo daer door de kracht van sijnen arm te bedwingen.

4.

Desen arm van C blijft niet langer bedwongen, als dat hy sich een weynigh om draeyt, en slaende sijn rechter arm over de slincker handt van D heen, sluytse dicht aen 't lijf, en draeyt dan sijn gantsche lichaem noch wat om, hier door kan 't gebeuren dat de handt van D sou gebroken worden.

5.

Nu is dan nootsaecklijck dat D die breuck van sijn hand verhoede, welckers slincker handt soo gewrongen zijnde, grijpt hy met de rechter handt toe op de rechter pols van C, tot hulp nemende sijn slincker handt, die dan vry en los wort, en draeyt sich om, met beyde de handen de handt van C wel vast houdende. In desen omswier brengt C de rechter arm van D op sijn slincker schouder, trecktse met alle kracht neerwaerts aen, dat voor eerst bysondere pijn aen C moet veroorsaken, en bequame gelegentheydt geeft aen D om den arm van C te breken.

6.

Maer dese gelegentheydt wordt D ontnomen wanneer C sijn slincker handt slaet op de slincker arm van D, en sijn rechter knie set achter in de lendenen van D, dat hem wel haest dwingt den arm van C los te laten.

7.

Evenwel geeft D daerom den moed niet verloren; maer die rechter arm van C op soodanigen wijze los zijnde gelaten, vat met sijn rechter hand op dien los gelaten arm van C wederom toe, en swenckt sich om, verdraeyt met beyde sijne handen de hand of arm van C, rucktse na hem toe met sijn rechter hand; en de slincker hand settende op de schouderen van C, soo druckt hy hem voor over, en dwingt hem tot vallen.

HET VIERDE DEEL.

N°. 1. *Van de Hairgrepen.*

Dit sal ons niet anders voorbeelden als op wat wijze in dese Grepen een beginsel genomen wort, soo dat D het hair van E grijpende tusschen sijn vingeren, en dat slingerende om die selvige, de handen binnen door de armen van E heen steeckt.

2.

Dan treckt D E by 't hair achter over, en draeyt hem om, set sijn elleboogh op sijne rugge graed, waer door gelegentheydt krijght om E van achteren met sijn andere handt op sijn aengesicht te slaen.

3.

E in dese voorgaende ongelegentheydt, als noch by 't hair gevat zijnde van D, draeyt sich met geswintheydt anders om; soo dat D en E ruggelings tegen malkander aen staen, dan set D sijn hinderste tegen de hinderste van E, en treckt hem alsoo met groote kracht, waer uyt terstont sal ontstaen, dat E over het hoofd van D heen moet vallen.

4.

E alsoo overgesmeten zijnde dat hy viel, blijft niet liggen, maer staet op, en vat D achter by de mouw, of arm, en grijpende met de rechter handt op de rechter pols van D, dwingt dien aengegrepen arm van D binnewaert aen, en set sijn slincker voet op de rechter knie kneep van D, en dwingt den selven alsoo (schoon de Plaet den val niet uytbeeldt) dat hy vallen moet.

HET VYFDE DEEL.

Van soodanige Greepen, waer door de sterckte van d'een en d'ander kan ondertast worden.

N°. 1.

E grijpt F onder de armen, en F grijpt E binnens arms, in dese aengreep schijnt E het meeste voordeel te hebben.

2.

Doch F slaet door sijn rechter arm, den slincker arm van E van binnen los, en die los geslagen zijnde, laet hy sijn slincker arm mede los, en brengt die selve voor op sijn lijf, beknijpende met de slincker arm de rechter handt van E. dan draeyt hy sich een weynigh om, door welcke omdraeyinge de handt van E beknepen, F gelegentheyt heeft om de handt van E te breken. Vermoedende dat E hem een been slagh sou mogen geven, gelijk dese Plaet aenwijst.

3.

Hierom laet F sijnen arm los, en draeyt sich geheel om, waer door hy soo vele te weegh heeft gebracht, dat E niet en kan ontgaen een slagh van F in de neck te krijgen, schoon E met sijn rechter hant F achter in de broeck vat.

4.

E daer over niet gantsch verlegen, buckt neder op de slagh van F, en F alsoo slaende met volle macht na de neck van E, en door het neerbucken van E niet konnende raken, slaet sich selven, door sijn eygen gewelt, ter neder.

5.

F aldus om ver vallende, stut sich selven op sijn rechter handt, waer mede hy had willen slaen, en in dit stutten geswint sijn slincker knie voegende aen de billen van E, vat hy met sijn slincker hant des selfs slincker voet, en stoot hem met dese knie om verre.

HET SESTE DEEL,

N°. 1. Van twee Borst-grepen.

DE eerste Borst-greep is, alwaer dat F G op de borst grijpt, waer op G hem met sijn slincker hant onder den arm boven de elleboogh aenvat.

2.

Maer F G aldus aengegrepen hebbende, slaet G sijn rechter handt op de rechter hant van F, en wringt die hant soo langh tot dat F sijn borst los laet, G nu sijn borst los hebbende, draeyt den rechter arm van F geheel om met sijn rechter hant, settende de slincker hant achter op dien selven arm van F, en doet hem soo voor over stooten.

HET SEVENDE DEEL.

Van de Borst-grepen op een andere wijze.

IN dit Deel worden de Borst-grepen met een heel andere swier verset, waerom oock dit Deel van het vorige is afgesneden, want in het eerste wort de greep door een weergreep los gemaect, en hier geschiedt het op volgende wijze.

1.

H grijpt G by de borst, G slaet met sijn slincker handt binnens arms de hant van H los, en moet met sijn rechter handt grijpen achter aen de mouw van dien los geslagen arm, en soo wort die handt van de borst afgedreven.

2.

H steekt sijn slincker handt binnen dien los geslagen arm door, en draeyt sich een weynigh om, soo dat ten deelen achter G komt te staen. H sich alsoo hebbende vast geset, kan G dwingen, dat voor over moet vallen, of anders na sijn begeeren.

3.

G bemerckende dat voor over sou moeten vallen, slaet met sijn rechter been het slincker been van H wegh, waer mede de doorgesteken hant van H sijn dwangh quijt raectt, en selfs in de knip van G tusschen sijn rechter arm wordt gevangen. H op soodanigen wijze gedwongen zijnde, loopt met eenen groot gevaer dat sijn beknepen handt door G sou gebroken worden.

4.

Om dit gedreyght ongeluck te vermijden, geeft G soodanigen beenslagh aen H, dat hy terstont G buytens arms grijpt, met sijn rechter handt boven aen den arm van G, en met de slincker beneden den elleboogh, en alsoo dwingt hy hem achter over. Hier door sal het been van G, waer mede H sou geslagen hebben, krachteloos gemaect worden.

HET ACHTSTE DEEL.

N°. 1. Van de Vuyst-slagen.

H en I staen beyde in gestalte om malkanderen met vuysten te slaen binnens arms, en soo staende (schoon dese Plaet sulcks niet aenwijst) sou d'een aen d'anderen een beenslagh kunnen geven, dat die gene, aen wien de beenslagh gegeven wierdt, sou moeten vallen.

2.

H slaet naer I, maer I dit siende buckt neder, waer door H sich selven om ver slaet, en in dit om ver slaen grijpt I buckende de rechter voet van H, om hem te doen vallen.

3.

H voelende dat hy valt, stoot I met de rechter knie tegen sijn billen, waer door I mede genootsaect is te vallen. In dese val grijpt H wel mede naer het slincker been van I, maer kan daer niet by komen.

4.

H en I beyde weder opgestaen, als of sy malkander buytens arms wilden slaen, soo slaet H eerst naer I, die den slaenden arm van H terstont aengrijpt achter omtrent de schouder met sijn rechter handt, en met de slincker hant vat I het rechter been van H, en dwingt hem alsoo te vallen. Dit doen vallen van I, kan op een andere wijze, als hier wort verthoont, in de volgende Plaet gesien worden.

5.

I doet H neder vallen, en houdt sijnen arm vast, dien hy eerst gevat had, en treckt of set hem een weynigh om, dan vat hy met sijn slincker hant op de slincker schouder van H, set hem de slincker knie in de lendenen, en buyght hem alsoo achter over; waer door H te sekerder moet neder vallen.

6.

Doch om het vallen als boven te verhoeden, als I de knie (gelijck in de vorige Plaet is aangewesen) in de lendenen van H heeft geset, soo moet H, door 't wringen met sijn schouderen, soo verre soecken los te geraken, dat hy d'een of d'ander hant van I, los zijnde, kan vatten, en die gevat krijgende vast houden, en draeyen de selvige (dat hier de slincker is) achterwaerts na de rugh van I om, en setten sijn andere handt achter op dien omgedraeyden arm, waer door H dan I sal doen vallen, of kan hem ten minsten tot den val onvermijdelijck dwingen.

HET NEGENDE DEEL,

Hoe datmen yemandt, in handtgemeenschap zijnde met een ander, wegh kan dragen.

DEse Verhandeling begrijpt in sich een bysonder soet vermaeck voor den Aenschouwer, wanneer die in het werck wort gestelt, soo wonderlijck als aengenaem, waerom op dese aenwijsinge wel bysondere acht mach gegeven worden: want den uytval verthoont het weghdragen van de tegenstrever, en die dickmaels met de grootste gramschap was ingenomen, tegens de gene, met wien hy getwist had, en moest, in spijt van al sijn verbolgentheydt, sich in onmacht van dien laten heen voeren. Dese streeck is by d'Autheur dickwils gebruyckt geworden.

N°. 1.

I en K staende om malkander aen te grijpen, dreyght K aen I een slaghe te willen geven, daer op tast I aen, en slaet sijn rechter hant op de slincker pols van K, dan buyght hy sich neer, en leght sijn slincker arm in de knie-kneep van 't slincker been van K, treckende den slincker arm van K over sijn schouder, soo kan hy hem bequaemlijck dragen, waer hy hem hebben wil.

2.

Indien K daer op niet bedacht mocht wesen, soo moet hy nootsakelijck raken op de schouder van I, en hy wort gemackelijck, schoon vry grooter en swaerder als I, van hem wegh gedragen.

3.

Als nu K dese greep mocht bekend zijn, soo druckt K het hoofd van I neer, waer door de gelegentheyt om wegh te dragen aen I wort benomen.

4.

I voelende dat sijn hoofd neergedruckt wort, brengt den slincker arm van K uytwaert aen, en halende sijn hoofd te rug, licht met sijn slincker hant het slincker been op van K, en smijt hem alsoo achter over.

HET TIENDE DEEL.

Van de Krop-grepen.

DEse Grepen worden op een heel andere wijze als de Borstgrepen uytgevoert, waer van in het seste Deel is gehandelt.

De eerste Krop-greep.

K grijpt L by de krop, waer op L, sijn hoedt af smijtende, sijn hoofd draeyt buyten over, onder den arm van K heen, waer door de handt van K soodanigh beset wort, dat hy, selfs met groote pijn, daer mede geen macht meer kan doen.

De tweede Krop-greep.

K vat L met de rechter hant by de krop, dreygende met sijn slincker hant L te slaen, die dit voelende, beyde sijne handen t'samen opheft, en slaet met die selvige boven op het voorste lidt van de arm van K, waer door genootsaect is los te laten.

De derde Krop-greep.

K vat L by de krop, gelijk in de vorige Plaet verbeelt wordt. L neemt oock wederom beyde de handen te samen, en slaet van ter zijden tegen den elleboogh van K, waer door de handt nootsakelijck los moet.

De vierde Krop-greep.

K vat wederom L by de krop, die dit gewaer wordende, met beyde sijne handen den arm vat van K, met welcken hy de krop van L aengegrepen heeft, slaende sijn rechter hant op de pols van de handt van K, en sijn slincker hant achter boven den elleboogh, en buyght ondertusschen sijnen arm innewaert aen, soo is 't voor K byna onmogelijck de hant los te krijgen. Indien het evenwel mocht gebeuren, gelijk het mogelijck is, dat L door geduurigh wringen de handt van K quam los te krijgen, soo set L die los gewrongen handt van K tegens desselfs borst aen, slaet met sijn been K onder de voet, of stoot met sijn knie tegen sijn gemacht aen, 't welck hem bysondere ongelegentheyt toebrengen kan.

HET ELFDE DEEL.

Van het verset tegen het Mes-trecken.

D'Onredelijkste en onbesuyste Onverlaten, wiens opgeresen breyn door geen reden te herstellen is, voeren sich selfs gemeenlijck terstont tot het grootste gevaer, en geen twist, het zy de minste, oordeelen sy, sonder het trecken van een mes, geslecht te kunnen worden, waer in bysonder groot gevaer is verborgen. Op dat nu de vreedsame sich hier voor mochten hoeden, als haer dat bejegent, kan men sich dusdanigh daer tegen stellen.

1.

M trapt L hier eerst met de slincker voet, en stoot hem met de rechter handt voor het aensicht.

2.

L tast aen de sack om sijn mes te krijgen, en dat uyt te trecken: dus willende sijn rechter handt uyt de sack halen, daer het mes mede gevat heeft, steeckt M, in het uythalen van de handt uyt de sack, sijn slincker handt door de arm van L heen, en wringt met sijn arm des anders arm achter om; 't welck aen L sulcken onmacht veroorsaect, dat onmogelijck sijn mes uyt halen kan.

3.

Soo evenwel L het Mes geswinder mocht uyt halen, als M het op dese vorige wijze kan beletten, en hy dienvolgens dat mocht komen te trecken, soo vat M op de rechter pols van L met sijn rechter hant, en met de slincker hant wat hooger aen den arm, soo kan hy den arm van L gants omwringen.

4.

M wringt den arm van L geheel om, en legt dien op sijn schouder.

5.

Om de handt van L te breken daer hy het Mes in vast heeft, brengt M den arm over sijn hoofd heen op sijn andere schouder, en breecktse soo te sekerder.

6.

M kan oock den arm van L, alsoo vast hebbende, gelijk in N°. 3. is aangewesen, den arm van L achter op des selfs rugh wringen, en setten sijn slincker voet achter in de knie-kneep van L.

7.

M sijn slincker voet in de knie-kneep van L geset hebbende, treckt den arm, dien hy vast heeft, wat hooger naer hem, en dwingt L voor over te vallen, settende dan de slincker knie op sijne lenden, en den selven arm noch hooger treckende, light L gants machteloos.

8.

M noch op de rechter pols van L met sijn rechter hant, en met de slincker hant wat hooger aen den arm, als eerst in de derde Figuur, gevat hebbende, kan de hant van L na sijn eygen borst wringen, dien

hy het rechter been met sijn slincker voet ter selver stont onder uyt slaende, van achter over doet vallen, op wien hy toeschietende, L sich door sijn eygen mes kan doen quetsen.

9.

Als L, het Mes getrocken, M van boven daer mede wilt snijden, soo vat M met sijn slincker hant L op de pols, en in de selve tijdt met sijn rechter handt onder de elleboogh grijpende, kan hy den arm buyten uyt wringen, en L soodanigh heel machteloos maken.

10.

Indien L noch een snede van boven soeckt te brengen, kan M, in een fortsige postuur gestelt, door een schop, met het een of het ander been, onder 't gewricht van de handt van L, hem het Mes uyt de handt doen vliegen.

HET TWAELFDE DEEL.

N°. 1. Van yemandt met het hoofd tegen 't middel-lijf om verre te loopen, of over de kop te werpen.

Wanneer M tegen over N in postuur staet, kan hy met het hoofd gebuckt N geweldigh op den buyck loopen, en hem achter over doen vallen: maer N dit merckende, keert sich een weynigh op zyde, waer door M dan mis loopt, en N gelegentheyt krijght, om de slincker handt M op de neck te setten, dien hy dan met de rechter handt achter by de broeck vat, en hem voort dryvende een eynde weeghs heen doet vallen.

2.

Als M, met het hoofd gebuckt, tegen den buyck van N loopen kan, mach hy op sijn eene knie vallen, en ter selver tijdt hem met beyde handen sterck in de knie-knepen vatten, waer na sijn hoofd oprechtende, sal hy dan N lichtelijck over hem heen kunnen werpen.

HET DERTIENDE DEEL.

N°. 1. Van het fortsigh aengrijpen van Schouders en Hals, met geswinde Been-slagen.

Wanneer N en O, malkander met beyde handen boven aen de armen ontrent de schouders gevat hebben, worstelen sy, yder om sijn partye boven te verswacken, om daer op dan de beenen te soecken; en als N, door meerder sterckte, O ter zyden over kan wringen, soo neemt hy die gelegentheyt waer, om met sijn slincker voet, het rechter been van O onder uyt te slaen.

2. Maer O hier op verdacht zijnde, licht sijn been voren op, soo dat de voet van N, mis slaende, onder deur moet passeren, wanneer O sijn opgeheven voet weder stelt achter het been van N, waer van de voet hem meende te slaen, daer hy dan kans heeft, om dat met een slag los makende, N voorsz. ter neer te werpen.

3. Dese streeck maeckt N te versetten, met sijn rechter handt van boven den arm van O los te laten, en binnen door daer mede de slincker schouder te vatten, wanneer hy te gelijk de rechter handt van O van onder komt los te slaen, en dan toeschietende met sijn slincker arm om den hals van O, hem neer

druckt, hebbende zijn slincker been achter het selfde been van zijn partye geset, om hem soo van achter over te dringen.

4. O dan voelende, dat hy soo niet kan staende blyven, laet zijn slincker hant heel los van de schouder van N, en met zijn rechter handt tot aen de middel van N gesackt, stelt hy sich neder tot aen de slincker knie, en vat met zijn slincker handt onder aen 't been boven de rechter voet van N, die hy vast houdende, het boven-lijf met der rechter handt over dringt, om hem soo te doen vallen.

5. Dit laetste is noch een bysondere greep, waer mede men seer geswint sonder verset zijn partye kan om verre werpen; want O, staende ontrent N, stapt met zijn slincker voet, die hy wel vast plant, achter het slincker been van N, dien hy met eenen geswint boven de armen by de keel grijpt, en losselijck achter over stoot.

E Y N D E.